

Namenforschung. Name Studies. Less noms propres. Ein internationales Handbuch zur Onomastik. 1. Teilband. Hrsg. von Ernst Eichler, Gerold Hilty, Heinrich Löffler, Hugo Steger, Ladislav Zgusta. Berlin, New York.: Walter de Gruyter 1995. XXI + 977 S. (=Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft. Hrsg. von H. Steger und H. E. Wiegand. Band 11.1.).

1. A Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft könyvsorozat kötetei 1982. óta jelennek meg. A sorozat elindítói a nyelvtudomány részterületeiről publikálnak egy-egy önálló kötetet. Pl. 1.1, 1982; 1.2, 1983. Nyelvjárástan. Kézikönyv a német és általános nyelvjáráskutatásról; 2.1, 1984; 2.2, 1985. Történeti nyelvészet. Kézikönyv a német nyelv történetéről valamint a nyelvtörténeti kutatásokról; 3.1, 1987; 3.2. 1988. Szociolingvisztika. Nemzetközi kézikönyv a nyelvről és a társadalomról; 4. 1989. Számítógépes nyelvészet. Nemzetközi kézikönyv az elektronikus számítógépeket felhasználó nyelvkutatásról és a számítógépes kutatási módszerek alkalmazásáról; 5.1, 1989; 5.2, 1990; 5.3, 1991. Szótárak. Nemzetközi kézikönyv a lexikográfiáról; 6. 1991. Jelentéstan. Nemzetközi kézikönyv a jelenlegi kutatási eredményekről.

A három világnyelven (angolul, németül és franciául) megjelent kézikönyvek szerzői között megtalálhatók az adott szakterület legjelentősebb képviselői. A HSK szerkesztői azzal a nemes szándékkal indították útjára a sorozatot, hogy az egyes országok kutatói áttekintést kapjanak a nemzetközi eredményekről.

2. 1995-ben a HSK sorozat 11.1. kötete látott napvilágot Név kutatás. Nemzetközi névtani kézikönyv címen. ADOLF BACH 1943-ban Heidelbergben megjelent és több kiadást megélt Deutsche Namenkunde kézikönyve után így egy újabb nagyszabású művet vehetünk kezünkbe. A két kötetre tervezett mű második része (11.2.) 1996-ban hagyja majd el a nyomdát. A névtani enciklopédia tervezetében kétszázhat szerző kétszázötvenhárom szakcikke szerepel (az első részben 150, a másodikban 103 cikk). Afrika, Amerika, Ausztrália, Ázsia és Európa névkutatóinak eredményeivel ismerkedhetünk meg a könyv lapjain. Az első kötet a következő tíz részből áll:

Az első fejezet az egyes országokban a tulajdonnévkutatás történetéről, a főbb kutatási irányzatokról, valamint a kutatóhelyekről nyújt áttekintést.

A második fejezet a névkutatásban alkalmazott módszereket ismerteti.

A harmadik fejezet az általános névelmélettel, a negyedik a tulajdonnevek nyelvtanával, az ötödik a tulajdonnevek jelentésével, a hatodik a szemiotika egyik ágával, a tulajdonnevek pragmatikájával, a hetedik fejezet pedig a tulajdonnevek stilisztikai kérdéseivel foglalkozik.

A nyolcadik fejezet azt a kérdést boncolgatja, hogy a nyelvek, nyelvközösségek érintkezése (kontaktológia) milyen hatással van a tulajdonnevekre.

A kilencedik fejezet a tulajdonnevek történeti fejlődésével ismerteti meg az olvasót, azaz a történeti hangtan, grafém(at)ika, nyelvi változások, szóeredet-vizsgálat és történeti alaktan általános kérdéseivel. Több cikk pedig konkrét példákon vezeti le a tulajdonnevek továbbélését és alakulását az alapnyelvtől napjainkig különböző nyelvcsaládokhoz tartozó névanyag alapján.

A tizedik fejezet az egyes kultúrkörök területén a tulajdonnevek eloszlásának, gyakoriságának, elterjedésének kérdéseit tárgyalja. Egyes névrétegek, névstruktúrák áthatolhatnak más kultúrkörök területére is. A történeti és jelenlegi szóföldrajz és tulajdonnévföldrajz közötti kapcsolatról értekezik néhány figyelemre méltó tanulmány.

Az első kötet első fejezetében VINCZE LÁSZLÓ, *Namenforschung in Ungarn*, a hetedik fejezetben pedig FÖLDES CSABA, *Phantasie-Namen, Spiel mit (lustigen) Namen, Kosenamen, Puppen-Namen* című cikkét olvashatjuk.

3. A második kötetben újabb tizenhárom fejezetcímet találunk XI-XXIII sorszámozással.

A tizenegyedik fejezet a keresztnevekről, a tizenkettedik a családnevekről, a tizenharmadik az egyéb nevekről (pl. a nemesek, a szabadok, a szolgák, jobbágyok, a zsidók nevei stb.) értekezik.

A tizennegyedik fejezet az országnevekkel és a népnevekkel foglalkozik.

A tizenötödik fejezet a helynevek közül a helységneveket, a tizenhatodik fejezet a mikrotoponimákat, ezen belül a külön kategóriába tartozó utcaneveket, térneveket, majd ezt követően a hegyek neveit tárgyalja. A felosztás szerint a dűlőnevek (Flurnamen) valamint az utca- és térnevek (Straßen und Plätze) szoros kapcsolatban állnak egymással.

A tizenhetedik fejezetben a víznevekről, a tizennyolcadikban pedig az állatok, tárgyak és intézmények neveiről olvashatunk.

A tizenkilencedik fejezet alapján a tulajdonnév és köznév közti átmeneti kategóriákhoz tartoznak a növények, állatok, betegségek, égitestek, áru- és márkanevek, szelek (ha a történeti elnevezéseket is figyelembe vesszük), a hét napjainak valamint az ünnepeknek a nevei.

A huszadik fejezet a névtan és a történettudomány viszonyát elemzi.

A huszonegyedik fejezet címe: *Tulajdonnév és társadalom*. Itt a névadás és névhasználati hagyományokról, egy adott személynév társadalmi

megbecsüléséről, rangjáról, a közvetlen családi körben használatos nevekről, azaz névszociológiai kérdésekről értekeznek a tanulmányok szerzői.

A huszonkettedik fejezet dolgozatai a névpolitika és névjog kérdéseit tárgyalják: pl. a következő kérdésekre kapunk itt választ: Hogyan történik a névadás az egyes országokban? Hogyan szabályozzák a törvények a névadást? Milyen mértékben befolyásolja a névadást a politika? Meddig lehet védeni a nemzeti érdekeket az idegen nevekkal szemben? Milyen törvényes keretei vannak a címek, rangok, álnevek, kettős nevek használatának?

A huszonharmadik, utolsó fejezet írásai a névtan és a vallás közötti érintkezési pontokat keresik: pl. néhány tanulmány az istenek és démonok neveit vizsgálja a nyugati és más kultúrákban, mások arra a kérdésre keresnek választ, hogy az angyalok és szentek nevei hogyan szerepelnek a keresztény liturgiában és hogyan jelennek meg személyek vagy ünnepek védőszentjeiként stb.

A második kötet végén a szerzők nevei valamint a tanulmányokban előforduló tulajdonnevek mutatója található ábécérendben.

VINCZE LÁSZLÓ